

- opis metoda koje je predlagač predvidio za procjenu uticaja na okolinu.
- Opis treba da sadrži direktne uticaje i bilo kakve indirektno, sekundarne, kumulativne, kratkotrajne, srednje i dugotrajne, stalne i privremene, pozitivne i negativne uticaje.

Član 13.

(Opis ostalih sadržaja)

Opis mjera za ublažavanje negativnih efekata sadrži mjere za sprečavanje, smanjenje ili ublažavanje bilo kojeg nepovoljnog uticaja na okolinu.

Nacrt osnovnih alternativa sadrži opis alternativa i opis razloga zbog kojih su one izabrane, uzimajući u obzir uticaje na okolinu.

Netehnički rezime sadrži kratak rezime informacija izbjegavajući tehničke izraze, detaljne podatke i naučna objašnjenja.

Naznaka poteškoća sadrži informacije o poteškoćama kod izrade Studije o procjeni uticaja na okolinu sa kojima se predlagač suočio zbog tehničkih nedostataka, nedostatka znanja ili nedostatka materijalnih i finansijskih sredstava.

IV KRITERIJI ZA ODREĐIVANJE POTREBE ZA SPROVOĐENJE PROCJENE UTICAJA NA OKOLINU

Član 14.

(Kriteriji koji se odnose na projekte)

Za pogone i postrojenja iz člana 3.ovog pravilnika nadležno odjeljenje odlučuje o potrebi sprovođenja procjene uticaja na okolinu na osnovu slijedećih kriterija :

Karakteristike projekta:

- veličina pogona i postrojenja,
- nagomilavanje sa ostalim objektima,
- upotreba prirodnih resursa,
- proizvodnja otpada,
- zagađivanje i smetnje,
- rizik od nesreća s obzirom na supstance ili tehnologije koje se koriste.

Lokacija projekta i osjetljivost okoline geografskih područja koja vjerovatno mogu biti pod uticajem projekta, uzimajući u obzir:

- postojeću upotrebu zemljišta,
- relativnu raspoloživost, kvalitet i regenerativni kapacitet prirodnih resursa u datom području,
- apsorpcioni kapacitet prirodne sredine, obračunajući posebnu pažnju na :

- (a) močvare,
- (b) priobalne i vodozaštitne zone,
- (c) kraška područja,
- (d) planinska i šumska područja,
- (e) područja rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta,
- (f) zaštićena i prirodna područja i nacionalne parkove,
- (g) spomenike prirode i zaštićene pejzaže,
- (h) područja u kojima su standardi kvaliteta okoline prekoračeni postojećim pogonima, postrojenjima i aktivnostima,
- (i) gusto naseljena područja,
- (j) pejzaži od historijskog, kulturnog ili arheološkog značaja

Karakteristike potencijalnog uticaja:

- obim uticaja (geografsko područje, veličina populacije koja je pod uticajem),
- prekograničnu prirodu uticaja,
- veličinu i složenost uticaja,
- trajanje, učestalost i reverzibilnost uticaja.

Član 15.

(Izuzeci od procedure procjene uticaja)

Projekti iz člana 14. će biti izuzeti iz procedure procjene uticaja na okolinu ukoliko:

1. Projekat neće značajno koristiti prirodni resurs ili će koristiti prirodni resurs na način da spriječi upotrebu ili potencijalnu upotrebu tog resursa u druge svrhe,
2. Potencijalni trajni uticaji na okolinu će najvjerovatnije biti minorni od manje važnosti i jednostavno ublaženi,
3. Tip projekta, njegov uticaj na okolinu i mjere upravljanja tim uticajima su dobro poznati,

4. Postoji pouzdan način kojim se može osigurati da mjere za upravljanje uticajima mogu biti i bit će adekvatno planirane i implementirane,
5. Projekt neće izmjestiti značajan broj ljudi, porodica i životnih zajednica,
6. Projekt nije lociran i neće uticati na ekološki osjetljiva područja navedena u članu 14. stav 2. tačka 3.
7. Projekt neće dovesti do izmjena: u vlasništvu i namjeni zemljišta, i/ ili upotrebi vode kroz irigaciju, promovisanje isušivanja ili izmjenu tok vode izgradnjom brana i neće dovesti do izmjena u ribarskim praksama,
8. Projekt neće dovesti do:
 - nepovoljnih socio-ekonomskih uticaja,
 - uništenja zemljišta,
 - zagađenja vode,
 - zagađenja vazduha,
 - ugrožavanja biljnog i životinjskog svijeta i njihovih staništa,
 - negativnih uticaja na klimu i hidrološki ciklus ,
 - nastanka nusprodukata, ostataka materijala i otpada koji
 - zahtijevaju rukovanje i odlaganje na način koji nije regulisan zakonom.
9. Projekt neće zabrinuti javnost zbog potencijalnih negativnih uticaja na okolinu.
10. Nakon izgradnje, projekt neće zahtijevati dodatne razvojne aktivnosti koje mogu imati negativan uticaj na okolinu.

Član 16.

(Nadzor)

Nadzor nad primjenom ovog pravilnika vrši Odjeljenje za javne poslove Vlade Brčko Distrikta BiH.

Član 17.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku Brčko Distrikta.

B r o j : 01-014-005749/06
Brčko, 09.05.2006.godine

GRADONAČELNIK
Mirsad Đapo, dipl. pravnik, s.r.

795

Gradonačelnik, na osnovu člana 23. stav 1. tačka 1. Zakona o izvršnoj vlasti Brčko Distrikta BiH («Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH», brojevi: 2/00, 5/01, 9/01, 12/01, 16/01, 17/02, 8/03, 14/03, 31/04 i 40/05), u smislu člana 12. stav 2. Zakona o zaštiti vazduha Brčko Distrikta BiH («Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH», broj : 25/04) na prijedlog Odjeljenja za javne poslove, broj: 03-052-000369/06 od 01.02.2006. godine na 20. Redovnoj sjednici Vlade Brčko Distrikta BiH održanoj 08.05.2006. godine, d o n o s i

P R A V I L N I K

O GRANIČNIM VRIJEDNOSTIMA EMISIJE ZAGAĐUJUĆIH MATERIJA U VAZDUHU

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet)

Radi smanjenja zagađenosti vazduha i zaštite vazduha od zagađenja, ovim Pravilnikom se propisuju granične vrijednosti emisije zagađujućih materija u vazduhu, određuju mjere za zaštitu vazduha od zagađenja (emisije) i mjere za otklanjanje uzroka štetnog djelovanja zagađenog vazduha (emisije) na zdravlje stanovnika i očuvanje vrijednosti životne okoline.

Član 2.

(Definicije pojmova)

- 1) «**zagađeni vazduh**», u smislu ovog Pravilnika podrazumijeva vazduh koji sadrži materije štetne za čovjekov organizam, floru, faunu, prirodu i čovjekovim radom stvarana dobra, u količinama i koncentracijama iznad količina sadržanih u čistom vazduhu, te iznad granica propisanih ovim Pravilnikom.
- 2) «**otpadni gasovi**» znače gasovita ispuštanja koja sadrže čvrste, tečne ili gasovite emisije; nivoi njihovog volumetrijskog protoka se izražavaju u kubnim metrima po satu na standardnoj temperaturi (273 K) i pritisku (101,3 kPa) nakon korekcije za sadržaj vodene pare, u daljnjem tekstu (m^3h);
- 3) «**granična vrijednost emisije**» znači: količinu supstanci ispod koje se nalaze vrijednosti koje su sadržane u ispusnom gasu iz

industrijskih pogona i koje se mogu ispuštati u vazduh u toku datog perioda; izračunava se u smislu mase po zapremini otpadnih gasova izraženo u mg/m³.

Član 3. (Subjekti)

Imaoci objekata i uređaja koji su potencijalni zagađivači vazduha (u daljnjem tekstu: izvori zagađivanja vazduha) obavezni su se pridržavati odredaba ovog Pravilnika. Imaocima izvora zagađivanja vazduha smatraju se u smislu ovog Pravilnika subjekti koji imaju pravo upravljanja, raspolaganja i korištenja nad izvorima zagađivanja vazduha i građansko-pravna lica i građani koji imaju pravo svojine i pravo korištenja nad izvorima zagađivanja vazduha.

Član 4. (Izvori zagađivanja)

Objektima i uređajima koji u smislu ovog Pravilnika mogu biti izvori zagađivanja vazduha smatraju se:

- energetski objekti, toplane i termoelektrane,
- industrijski objekti i zanatske radionice,
- kotlovnice centralnog grijanja,
- saobraćajna i transportna sredstva,
- individualna i etažna kućna ložišta,
- odlaganje i spaljivanje otpadaka,
- otvorene kanalizacije i kanalizacije otpadnih voda,
- transport materijala, koji mogu izazvati zagađivanje vazduha,
- priprema materijala pri gradnji, građevinskim radovima i rušenje objekata,
- zaprašivanje poljoprivrednog zemljišta i ostalih područja pesticidima, herbicidima, insekticidima i vještačkim i prirodnim đubrivima.

Član 5. (Provjera i praćenje emisije)

Provjera i praćenje emisije vrši se u cilju dokazivanja da postrojenje zadovoljava granične vrijednosti emisije propisane ovim pravilnikom.

Član 6. (Metode provjere emisije)

Za provjeru emisije koriste se metode date bosanskohercegovačkim standardima - BAS.

Ukoliko neke vrste mjerenja nisu obuhvaćene standardima iz stava 1. ovog člana primjenjivat će se drugi svjetski priznati standardi za metode provjere i praćenja emisije koji daju paralelne rezultate mjerenja.

Član 7. (Praćenje emisije)

Praćenje emisije može se vršiti kontinuiranim mjerenjima automatskom opremom ili povremenim uzorkovanjem i analizom uzoraka ispušnih gasova.

Član 8. (Objekti na koje se odnose mjere zaštite)

Mjere za zaštitu vazduha od zagađivanja propisane ovim Pravilnikom primjenjuju se, kako na postojeće objekte i uređaje navedene u članu 4., tako i na izgradnju novih objekata, uređaja, postrojenja ili objekata.

Član 9. (Načini zaštite)

Zaštita vazduha od zagađivanja ostvaruje se:

1. Propisivanjem granične vrijednosti zagađujućih materija u vazduh,
2. Propisivanjem i utvrđivanjem maksimalne emisije za pojedine zagađivače,
3. Otklanjanje uzroka i smanjenja zagađenja vazduha mjerama smanjenja emisije, prevencije, asanacije i prestankom rada zagađivača.

II - GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJE

Član 10. (Vrste zagađujućih materija)

Granične vrijednosti emisija zagađujućih materija u vazduhu iz industrijskih stacionarnih izvora zagađivanja obuhvataju granične vrijednosti, i to:

- 1) anorganskih polutanata;
- 2) kancerogenih polutanata,
- 3) organskih polutanata.

Odredbe ovog pravilnika ne primjenjuju se na emisije nastale spaljivanjem goriva i otpada.

Član 11. (Postrojenja)

Granične vrijednosti emisije utvrđene ovim pravilnikom odnose se na stacionarni rad postrojenja. Ove vrijednosti se ne odnose na startovanje ili zaustavljanje rada postrojenja, kao ni druge slučajeve nestacionarnog rada koji su primjereni datom tipu industrijskog postrojenja.

Koncentracije zagađujućih materija u ispusnim plinovima ne smiju se smanjivati razrjeđivanjem dimnih gasova.

U slučaju iz stava 2. ovog člana, kod provjere emisije izmjerene koncentracije vrijednosti treba preračunati na one koje bi bile da nema razrjeđivanja ispusnih gasova.

Član 12 (Ispusni gasovi)

Ispusni gasovi se ispuštaju na kontrolisan način putem dimnjaka. Ekološkom dozvolom određuju se uslovi ispuštanja. Pri određivanju visine dimnjaka mora se uzeti u obzir zagađenost vazduha prouzrokovana radom drugih izvora zagađivanja datog postrojenja, emisija postrojenja za koji se određuje visina dimnjaka, kao i potreban kapacitet atmosfere za izgradnju drugih izvora zagađivanja vazduha na datom području.

Član 13. (Priklučci za monitoring emisije)

Pri projektovanju industrijskog postrojenja moraju se predvidjeti priklučci za monitoring emisije, kao i obezbijediti uslovi za pravilno mjerenje emisije.

III - OGRANIČENJE EMISIJE ANORGANSKIH POLUTANATA

Član 14.

(Granične vrijednosti za praškaste anorganske polutante)

Granične vrijednosti emisije za praškaste anorganske polutante iznose:

I klasa štetnosti	
Kadmij i njegovi spojevi, izraženi kao Cd	
Ziva i njeni spojevi, izraženi kao Hg	pri masenom od 1g/h ili protoku Više
Vanadij i njegovi spojevi, izraženi kao V	
Kobalt i njegovi spojevi, izraženi kao Co	0.2 mg/m ³
Nikal i njegovi spojevi, izraženi kao Ni	
Hrom i njegovi spojevi, izraženi kao Cr	
II klasa štetnosti	
Talij i njegovi spojevi, izraženi kao Tl	
Arsen i njegovi spojevi, izraženi kao As	pri masenom do 5g/h ili Više
Selen i njegovi spojevi, izraženi kao Se	
Telur i njegovi spojevi, izraženi kao Te	1,0 mg/m ³
Olovo i njegovi spojevi, izraženi kao Pb	
III klasa štetnosti	
Antimon i njegovi spojevi, izraženi kao Sb	
Bakar i njegovi spojevi, izraženi kao Cu	pri masenom od 25 g/h Više
Cijanidi lahko topivi (npr. NaCN) izraženi kao CN	5 mg/m ³
Fluoridi lahko topivi, izraženi kao F	
Kositar i njegovi spojevi, izraženi kao Sn	
Mangan i njegovi spojevi, izraženi kao Mn	
Platina i njegovi spojevi, izraženi kao Pt	
Paladij i njegovi spojevi, izraženi kao Pd	
Rodij i njegovi spojevi, izraženi kao Rh	
Cink i njegovi spojevi, izraženi kao Zn	
Silicijev dioksid i njegovi spojevi SiO ₂	

Član 15.
(Klase štetnosti)

Granične vrijednosti emisije iz člana 14. ovog Pravilnika vrijede za sve emisije anorganskih polutanata u plinovitom, tečnom i čvrstom stanju iz iste klase štetnosti.

Ako otpadni plinovi sadrže polutante iz različitih klasa štetnosti, za svaku se supstancu primjenjuje GVE propisana u členu 14. ovog Pravilnika, a emisija ne smije prekoračiti sljedeće vrijednosti :

Iz I i II klase štetnosti	1 mg/m ³
Iz I i III klase štetnosti	5 mg/m ³
Iz II i III klase štetnosti	5 mg/m ³

Granične vrijednosti emisije za anorganske polutante u plinovitom stanju ili stanju pare iznose:

I klasa štetnosti	
Arsen-hidrid Živine pare Fluor Fosfor-hidrid	pri masenom protoku od 10 g/h ili više 1 mg/m ³
II klasa štetnosti	
Hlorcijan Fozgen Hor-dioksid Brom i njegovi spojevi Hlor Sumporovodik	pri masenom protoku od 50 g/h ili više 5 mg/m ³
III klasa štetnosti	
Hidrogen cijanid Fluor i njegovi spojevi izražen kao HF Hidrogen hlorid	pri masenom protoku od 300 kg/h ili više 30 mg/m ³
IV klasa štetnosti	
Oksidi sumpora (sumpor-dioksid, sumpor-trioksid), izraženi kao sumpor-dioksid ,Oksidi nitrogena (nitrogen-monoksid i nitrogen-dioksid), izraženi kao nitrogen-dioksid Hidrogen bromid Amonijak	pri masenom protoku od 5 kg/h ili više 500 g/m ³

IV - OGRANICENJE EMISIJE KANCEROGENIH POLUTANATA

Član 16.

(Granične vrijednosti kancerogenih polutanata)

Granične vrijednosti emisije za kancerogenih polutanata iznose:

I klasa štetnosti	
Arsen trioksid, pentaoksid, arsenova (V) kiselina, arsenova (III) kiselina i njihove soli, izraženi kao As Azbest (krizolit, krokidolit, amosit, aktinolit, tremilit) Barij i njegovi spojevi izraženi kao Be Benzen 2-naftilamin Kadmij i spojevi kadmija, izraženi kao Spojevi hroma (VI) -kalcium hromat, hromat, hrom (III) hromat, cink kromat, izraženi kao Cr Spojevi nikla; nikloksid, nikl karbonat, niktetrakarbonil, izraženi kao Ni Vinilhlrorid	pri masenom protoku od 0,5 g/h ili više 0,1 mg/m ³
II klasa štetnosti	
Akrilonitril Benzo(a)piren	

1,3-butadien Dibenzo(a,h)antracen 3,3-di klorobenzidin Dimetilsulfat 1 -klor-2,3 epoksiopropan (epiklorhidrid) Etilenimin Vinilhlrorid	pri masenom protoku od 5 g/h 1 ma/m ³
III klasa štetnosti	
1,2-dibrommetan 1,2-epoksiopropan Kobalt u obliku respirabilnog praha ili aerosoli nerastvorljivih kobaltnih soli, Co Hidrazin 1,3-butadien Benzen 1,2-dihloretan Etilen-oksidi Propilen-oksidi 3,3,-dihlorbenzidin	pri masenom protoku 5mg/m ³

U slučaju da otpadni plinovi sadrže različite kancerogene polutante iz različitih klasa štetnosti, za svaku se tvar primjenjuje GVE propisana u členu 16. ovog Pravilnika, a emisija ne smije prekoračiti sljedeće vrijednosti :

Iz I i II klase štetnosti	1 mg/m ³
Iz I i III klase štetnosti	5mg/m ³
Iz II i III klase štetnosti	5 mg/m ³

V - OGRANICENJE EMISIJE ORGANSKIH POLUTANATA

Član 17.

(Granične vrijednosti za organske polutante)

Granične vrijednosti emisija za organske polutante iznose

I klasa štetnosti

2-propenal (akrilaldehid) Akrilna kiselina Akril olovni spojevi Anilin Anhidrid maleinske kiseline Benzilklorid Bifenil Diklorfenol Formaldehid Furan 2-karboksialdehid (furfural) Hloracetaldehid Ksilenol (osim 2,4-kiselnola) Hloreanska kiselina Mravlja kiselina Metilamin 4-metil-2,4-fenilendiizocijanat Nitrobenzen Nitrokrezol Nitrofenol 2,2-iminodietanol Drvni prah u respiratornom obliku Piridin Tetrahloretan Tioalkoholi Tioeteri Trihlrorfenol 2-metilaniilin Di-(2-etilheksil)ftalat	C ₃ H ₄ O ₂ C ₆ H ₇ N C ₄ H ₂ O ₃ C ₇ H ₇ Cl C ₁₂ H ₁₀ C ₆ H ₄ C ₁₂ O CH ₂ O- C ₅ H ₄ O ₂ C ₂ H ₃ ClO C ₆ H ₁₅ O C ₂ H ₃ C ₁₀ ₂ CH ₂ O ₂ CH ₅ N C ₉ H ₆ N ₂ O ₂ C ₆ H ₅ NO ₂ C ₇ H ₇ NO ₃ C ₆ H ₅ NO ₃ C ₄ H ₁₁ NO ₂ C ₅ H ₅ N C ₂ H ₂ Cl ₄ C ₆ H ₃ OCl ₃ C ₆ H ₄ (CH ₃) NH ₂	masenom protoku od 0,1 kg/h ili većem 20 mg/m ³
II klasa štetnosti		

Butanal (Butiraldehid)	C ₄ H ₈ O	pri masenom protoku od 2 kg/h i vise iznosi 100 mg/m ³	
N,N-dimetilformamid	C ₃ H ₇ NO		
Furfuralkohol	C ₅ H ₆ O ₂		
Hlorbenzen	C ₆ H ₅ C1 2-		
Hlor-1,3-butadien	C ₄ H ₅ C1		
2,4-ksilenol	C ₈ H ₁₀ O		
2-hloropropan	C ₃ H ₇ C1		
2-metoksietanol	C ₃ H ₈ O ₂		
Naftalen	C ₁₀ H ₈		
Propionaldehid	C ₃ H ₆ O		
Propionska kiselina	C ₃ H ₆ O ₂		
Sircetna kiselina	C ₂ H ₄ O ₂		
Stiren	C ₈ H ₈		
2-etoksietanol	C ₄ H ₁₀ O ₂		
Ugljen disulfid	CS ₂		
Vinilacetat	C ₄ H ₆ O ₂		
Dietilamin	C ₄ H ₁₁ N		
Dimetilamin	C ₂ H ₇ N		
Etil-propenoat	C ₅ H ₈ O ₂		
Etilamin	C ₂ H ₇ N		
Fenol	C ₆ H ₆ O		
Krezol	C ₇ H ₈ O		
Trihlorometan	CHCl ₃		
Tetrahlormetan	CCl ₄		
Metilakrilat	C ₄ H ₆ O ₂		
Nitro toluen			
1,1,2-trihloreten	C ₂ H ₃ Cl ₃		
Trietilamin	C ₆ H ₁₅ N		
1,2-dihloreten	C ₂ H ₄ Cl ₂		
III klasa štetnosti			
Aceton	C ₃ H ₆ O	pri masenom protoko od 3 kg/h i više	
Alkani (osim metana)			
Alkeni (osim 1,3 -butadiena)			
Alkohol	ROH		
2-butanon	C ₄ H ₈ O		
Butilacetat	C ₆ H ₁₂ O ₂		
Dibutileter	C ₈ H ₁₈ O		
Diklorodifluorometan	CCl ₂ F ₂		
Diklorometan	CH ₂ Cl ₂		
Dietileter	C ₄ H ₁₀ O		
Diizopropileter	C ₆ H ₁₄ O		
Dimetileter	C ₂ H ₆ O		
Etilacetat	C ₄ H ₈ O ₂		
Etilhlorid	C ₂ H ₅ C1 ₂		
Etilenglikol	C ₂ H ₆ O ₂		
4-hidroksi-4-metil-2-pentanon			
Metilbenzoat	C ₈ H ₈ O ₂		
4-metil-2-pentanon	C ₆ H ₁₂ O		
1 -metil-2-pirolidon			
Pinen			
Triklorfluorometan			
1,2-dihlorbenzen	C ₆ H ₄ C1 ₁₂		
1,2-dihloreten	C ₂ H ₂ C1 ₂		
1,4-dioksicikloheksan			
Metilhlorid	CH ₂ C1		
2-butoksietanol	C ₆ H ₁₄ O ₂		
Cikloheksanon	C ₆ H ₁₀ O		
1,4-dihlorbenzen	C ₆ H ₄ C1 ₂		
1,1-dihloreten	C ₆ H ₄ C1 ₂		
2,6-dimetil 4-heptanon	C ₇ H ₁₄ O		
Etilbenzen	C ₈ H ₁₀		
Izopropilbenzen	C ₉ H ₁₂		
Izopropenilbenzen	C ₉ H ₁₀		
Ksilen	C ₈ H ₁₀		
Metilacetat	C ₃ H ₆ O ₂		
Metilcikloheksanon	C ₇ H ₁₂ O		
Metilformijat	C ₂ H ₄ O ₂		
Metilmetakrilat	C ₅ H ₈ O ₂		
Tetrahlloreten	C ₂ C1 ₄		
Tetrahidrofuran	C ₄ H ₈ O		
Toluen	C ₇ H ₈		
1.1.1-trikloreten			
1.1.2-trikloreten			
Trimetilbenzen	C ₉ H ₁₂		
Acetaldehid	C ₂ H ₄ O		

VI - GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJE IZ SPECIFIČNIH INDUSTRIJSKIH GRANA

Član 18.

(Postrojenja za proizvodnju ili topljenje bitumena i katrana)

Kod postrojenja za proizvodnju ili topljenje mješavine bitumena ili katrana sa mineralnim materijama, uključujući postrojenja za pripremanje bitumenoznih materijala za izgradnju puteva (asfaltne baze), granična vrijednost emisije prašine iz bubnja za sušenje i mješalice je 20 mg/m³, redukovano na sadržaj kiseonika u ispusnim gasovima od 17%. Zacrjenost dimnog plina iz tehnološkog procesa ne smije biti veća od 1 (po Ringelman-u), iznimno, u razdoblju najviše 10 min. prilikom pokretanja uređaja za spaljivanje, može biti veća, ali ne veća od 3.

Dozvoljeno je korištenje slijedećih vrsta goriva:

- 1) gasovito gorivo
- 2) ulje za loženje
- 3) ugalj sa masenim sadržajem sumpora od max.1%, računato na donju toplotnu moć od 29,3 MJ/kg.

Član 19.

(Postrojenja za dobivanje sirovih obojenih metala)

Kod postrojenja za dobivanje sirovih obojenih metala praškaste emisije u ispusnim gasovima i za uređaja za prečišćavanje gasova vrijednosti ne smiju prekoračiti 20 mg/m³, a u topionicama olova 10 mg/m³.

Emisije SO₂ i SO₃, izražene kao SO₂, u otpadnom gasu ne smiju, pri masenom protoku od 5 kg/h ili više prekoračiti 800 mg/m³.

Pri upotrebi čvrstog ili tečnog goriva ne smije se prekoračiti maseni sadržaj sumpora od 1%, izražen na donju toplotnu moć od 29,3 MJ/kg kod čvrstog goriva.

Član 20.

(Granične vrijednosti za pogone za pečenje i sinterovanje metalne rude)

Granične vrijednosti iz pogona za pečenje ili sinterovanje metalne rude:

Zagađujuća Materija	Granična vrijednost emisije
Prašina	50 mg/m ³
HC1	30 mg/m ³
HF	5 mg/m ³
SO ₂	500 mg/m ³
NOx	400 mg/m ³
PCDD/F	0.4 ng TEQ/Nm ³

Član 21.

(Granične vrijednosti za visoke peći)

Granične vrijednosti emisije za visoke peći:

Zagađujuća materija	Granična vrijednost Emisije
Prašina	50 mg/m ³
SO _x	500 mg/m ³
NO _x	500 mg/m ³
Cijanidi (kao HCN)	5 mg/m ³

Član 22.

(Granične vrijednosti za proizvodnju cementnog klinkera)

Granične vrijednosti emisije za pogone za proizvodnju cementnog klinkera:

Zagađujuća materija	Granična vrijednost emisije
Prašina	50 mg/Nm ³
Oksidi sumpora kao SO ₂	4 00 mg/Nm ³
Oksidi azota kao NO ₂	500 mg/Nm ³
Metali	Cd, Th, Be 0,1 mg/Nm ³ svaki, ukupno 0,2 mg/Nm ³ AS, Co, Ni, Pb ukupno 0,2 mg/Nm ³

Član 23.

(Granične vrijednosti za proizvodnju celuloze i drugih vlaknastih materijala)

Granične vrijednosti emisije za proizvodnju celuloze iz drveta ili drugih vlaknastih materijala:

Zagađujuća materija	Granična vrijednost emisije (mg/m ³)		
	Kotao Craft pulp	Kotao za sulfidnu celulozu ¹	Sagorijevanje kore ²
Prašina	50	50	50
SO ₂	400	700 (proces magnezijbisulfit) 300 (proces megnetitni)	-
NO _x	400	400	300
Sumporna jedinjenja (izraženo kao H ₂ S)	20	-	-

Član 24. (Nadzor)

Ukoliko su prekoračene granične vrijednosti emisije propisane ovim pravilnikom inspektor za zaštitu okoline će donijeti rješenje o otklanjanju nedostataka kojim će naložiti ugradnju prečištača ili druge mjere zaštite vazduha od zagađivanja u određenom roku. Do ugradnje prečištača imalac izvora zagađivanja vazduha dužan je obustaviti rad.

Ukoliko nepravilnosti nisu otklonjene u datom roku inspektor za zaštitu okoline će donijeti rješenje o trajnoj ili privremenoj zabrani rada izvora zagađivanja vazduha.

VII - PRAĆENJE I UTVRĐIVANJE STEPENA EMISIJE ŠTETNIH MATERIJIA

Član 25. (Katastar zagađivača i emisije)

Katastar zagađivača i katastar emisije se vodi u cilju:

- evidentiranja izvora zagađivanja vazduha po količinama i vrstama,
- određivanje maksimalne ukupne emisije za pojedine štetne materije za pojedinačnog zagađivača,
- kontrole sprovođenja sanacionih mjera,
- davanje saglasnosti za nastavak rada postojećih i izgradnju novih objekata i uređaja.

Katastar emisije vodi Organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine.

Član 26. (Ažuriranje katastra emisije)

Katastar emisije se ažurira najmanje jedanput godišnje, putem upitnika koji se dostavlja zagađivačima.

Obaveza zagađivača je da u naznačenom roku u upitnicama, dostave podatke prema dokumentaciji izvršenim mjerenjima, kao i da unesu sve promjene do kojih je došlo u vremenu od popunjavanja prethodnih upitnika.

Za svaki novi objekat ili postrojenje, obavezna je prijava za katastar, bez obzira na proizvodni program, materijale koji se koriste ili posjedovanje uređaja za spaljivanje i loženje.

Prijavu novih objekata ili postrojenja za katastar imaoći su dužni da podnesu u roku od 30 dana od dana dobijanja upotrebne dozvole.

Kontrolu dostavljenih podataka od strane zagađivača vrši nadležna inspekcija.

Član 27. (Mjerenje emisije)

Mjerenje emisije štetnih materija vrši se u slijedeće svrhe:

- da se utvrdi efikasnost sistema za prečišćavanje odlazećih gasova,
- da se utvrde koncentracije štetnih materija koje se ispuštaju u atmosferu po vrstama, sastavu i količini,
- da se izračuna ukupna emisija svih zagađivača na određenom području,
- da se utvrdi prioritet i obaveza sanacija pojedinih izvora zagađenja.

Mjerenje emisije se vrši kontinuirano ili diskontinuirano automatskim uređajima ili na drugi način u određenim periodima. Način i period mjerenja emisija, komponente koje se mjere, kao i sadržaj dokumentacije za izvještaj o izvršenim mjerenjima propisuje i ovjerava organ nadležan za poslove zaštite životne sredine na prijedlog ovlaštene institucije.

Član 28.

(Utvrđivanje količine emitovanih štetnih materija)

Količina emitovanih štetnih materija utvrđuje se mjerenjem ili proračunom, i to:

- Mjerenjem emisije pri maksimalnom (projektovanom) kapacitetu ili
- Mjerenjem emisije pri drugom kapacitetu te interpolacijom na instalirani, projektovani kapacitet ili
- Proračunom na osnovu ukupnog sadržaja sumpora u gorivu i izračunavanjem emisije za projektovani kapacitet ili
- Iz materijalne bilanse za štetnu materiju u određenom postrojenju ili procesu.

Na osnovu izmijenjenih ili izračunatih podataka izvrši se proračun emisije na jediničnu kontrolu upotrebljivog prosječnog goriva ili jediničnu kontrolu proizvoda, pa prema planiranom utrošku goriva ili količini proizvoda na narednu godinu, izračuna se ukupna godišnja količina emisija pojedinačne štetne materije.

Član 29.

(Provjera emisije)

Provjera emisije zagađujućih materija sprovodi se prvim, periodičnim/povremenim, neprekidnim i posebnim mjerenjem na mjestu gdje se ispušni gasovi uvode u ispušnu cijev.

Član 30.

(Ovlaštena institucija za mjerenje emisije)

Mjerenje emisije je obaveza imalaca (vlasnika) uređaja koji mogu zagađivati vazduh.

U cilju izbjegavanja dupliranja i veće racionalnosti poslovi iz prethodnog stava se vrše kod ovlaštene institucije sa područja Bosne i Hercegovine koja za to ispunjava uslove.

Član 31.

(Rokovi za mjerenje emisije)

Imaoći izvora zagađivanja dužni su izvršiti mjerenje emisije u slijedećim rokovima:

- kod ložišta na tečno gorivo najmanje jedanput godišnje,
- kod individualnih ložišta čišćenja dimnjaka najmanje jedanput godišnje,
- kod ložišta na kruta goriva najmanje dvaput godišnje,
- kod industrijskih postrojenja, najmanje jednom u dvije godine,
- vanredno po nalogu inspektora za zaštitu okoline.

Imaoći uređaja koji mogu da izazovu ekstremna zagađenja vazduha ili kod kojih može doći do poremećaja u procesu rada postrojenja te usljed toga mogu izazvati ekscesna zagađenja vazduha moraju obezbjediti uređaje za kontinuirano automatsku kontrolu emisije.

Član 32.

(Otklanjanje uzroka i smanjivanje zagađenja vazduha)

Otklanjanje uzroka zagađenja vazduha i smanjenje zagađenosti vazduha ostvaruje se:

- uvođenjem čistih nezagađujućih tehnologija,
- optimalnim vođenjem tehnoloških procesa i sagorijevanja,
- izborom goriva i propisivanjem kvaliteta goriva koja se mogu koristiti,
- zabranom rada za određena postrojenja,
- dodavanjem aditiva za smanjenje emisije,
- ugradnjom sistema za prečišćavanje odlazećih gasova (prečištača),
- regulacijom saobraćaja,
- kontrolom motornih vozila u saobraćaju,
- toplifikacijom i daljinskim grijanjem,
- inspekcijom nadzorom i mjerenjima,
- finansijskom stimulacijom i
- drugim mjerama.

VII – ORGANIZACIJA ZAŠTITE VAZDUHA OD ZAGAĐIVANJA

Član 33.

(Obaveze imaoća izvora zagađivanja)

Imaoći izvora zagađivanja vazduha dužni su regulisati zaštitu vazduha od zagađivanja svojim normativnim aktima usklađenim sa ovim Pravilnikom i Zakonom o zaštiti životne okoline.

Član 34.

(Prikazivanje podataka)

Podaci o stanju zagađivanja vazduha (emisije) prikazuju se u vidu rezultata za određeni izvor zagađivanja saglasno utvrđenim normama za emisiju.

Izveštaj i analize na osnovu ovako prikupljenih podataka o emisiji sačinjava ovlaštena institucija dva puta godišnje i dostavlja ga inspekciskoj službi.

VIII – FINANSIRANJE POSLOVA ZAŠTITE VAZDUHA OD ZAGAĐIVANJA

Član 35.

(Sredstva koja obezbjeđuju zagađivači)

Sredstva za zaštitu vazduha od zagađivanja, otklanjanja uzroka u vlastitom postrojenju i smanjenje zagađenosti vazduha, po pravilu obezbjeđuju zagađivači vazduha u srazmjeru sa stepenom zagađenja koje vrše odnosno u srazmjeru sa obimom i vrstom aktivnosti koje su utvrđene njihovim sopstvenim programom zaštite vazduha od zagađivanja i programom sanacije.

Visinu sredstava, izvore i dinamiku obezbjeđenja i utroška na realizaciji poslova vezanih za otklanjanje uzroka i smanjenja zagađivanja vazduha, zagađivači utvrđuju programom zaštite, sanacije i unapređenja kvaliteta vazduha, a koji se odnosi na način propisan ovim Pravilnikom.

Član 36.

(Finansiranje programa zaštite, sanacije i unapređenja kvalitete vazduha)

Sredstva za finansiranje aktivnosti po programu zaštite, sanacije i unapređenja kvaliteta vazduha na području Brčko Distrikta BiH i programu mjerenja imisije za područje Brčko Distrikta BiH prikupljaju se i objedinjavaju na posebnom računu.

Sredstva za finansiranje aktivnosti po programu iz stava 1. ovog člana obezbjeđuju se iz slijedećih izvora:

- naknade koje zagađivači (fizička i pravna lica) uplaćuju za vrijeme dok zagađuju vazduh,
- iz budžeta Brčko Distrikta BiH,
- iz ostalih izvora.

Član 37.

(Način korištenja sredstava)

Sredstva iz prethodnog člana mogu se koristiti za:

- troškove mjerenja imisije,
- nabavku uređaja i opreme za mjerenje imisije, za nabavku uređaja i opreme za mjerene stanice i za troškove održavanja i rada mjernih stanica,
- finansiranje izrade izvještaja, elaborata, studija druge stručne dokumentacije iz oblasti zaštite vazduha,
- podmirenje ostalih troškova iz programa mjerenja imisije i programa zaštite, sanacije i unapređenja kvaliteta koji se utvrđuje na području Brčko Distrikta BiH,
- finansiranje ispitivanja utjecaja zagađenja vazduha na zdravlje ljudi.

Uređaji i opreme iz stava 1. ovog člana su vlasništvo Brčko Distrikta BiH i daju se na korištenje bez naknade instituciji kojoj Gradonačelnik povjeri vršenje stručnih poslova iz oblasti zaštite vazduha.

Visina i namjena sredstava utvrđuje se posebnom odlukom Gradonačelnika.

Član 38.

(Obaveza plaćanja naknade)

Obaveza plaćanja naknade za zagađivanje vazduha odnosi se na zagađivače koji su kao takvi evidentirani u katastru zagađivača u skladu sa ovim Pravilnikom.

Član 39.

(Utvrđivanje visine naknade)

Visina naknade za zagađivanje vazduha se utvrđuje u srazmjeri sa stepenom zagađenja i to:

1. Za industrijske objekte, pogone, energetska postrojenja ložišta i privatna ložišta, naknade se utvrđuju prema:

$$P = U \times K \times F$$

gdje je

P = iznos naknade za godinu dana,

U = ukupna količina emitovane štetne materije u tonama za godinu dana,

K = koeficijent iz tabele IX,

F = 5% prosječne cijene uglja sa ogrjevnom moći od 10.000 KJ/kg

Koeficijent K se utvrđuje

TABELA IX

VISINA ISPUSTA (DIMNJAKA)	KOEFIČIJENT "K" ZA 1 TONU EMIT. ŠTETNE MATERIJE	
	SO ₂	pepeo (čvrste čest.)
Do 30 m	64	120
Od 30 m do 60 m	16	64
Od 60 m do 120 m	4	16
Od 120 m i više	2	4

Za ostale štetne materije koeficijent K se određuje prema:

$$K = K \times (C/Cx)$$

gdje je

K = koeficijent za štetnu materiju,

K = koeficijent za sumpor-dioksid iz tabele IX,

Cx = dozvoljena koncentracija štetne materije u vazduhu iz poglavlja II, III, IV i V.

C = dozvoljena koncentracija sumpor-dioksida u vazduhu iz poglavlja II, III, IV i V ovog Pravilnika.

2. Za motorna vozila naknada se utvrđuje prema:

$$P = R \times F1$$

gdje je:

P = naknada za godinu dana,

R = koeficijent iz tabele X,

F1 = cijena benzina od 98/100 oktana.

TABELA X

VRSTA MOTORNH VOZILA	Koeficijent "R"
1. Drumska motorna vozila za prevoz mase	
- do 3 tone	3
- preko 3 do 8 tona	6
- preko 8 do 10 tona	9
- preko 10 tona	10
- i za svaku tonu nosivosti preko 10 tona dodaje se tegljači sa poluprikolicom do 10 tona	1
- za svaku tonu nosivosti preko 10 tona dodaje se	1
- radno i priključno radno vozilo bez obzira na nosivost ili masu (autodizalica, viljuškar, utovar)	
=	1
- motocikl za prevoz mase	1
2. Drumska motorna i priključna vozila za prevoz lica	
- autobusi	10
- autobus sa prikolicom (zglobni)	15
- putnički automobil do 900 cm ³	1
- preko 900 – 1350 cm ³	2
- preko 1350 – 1800 cm ³	3
- preko 1800 – 2500 cm ³	4
- preko 2500 cm ³ - 3150 cm ³	5
- preko 3150 cm ³	6
- kombinovano vozilo koje služi za prevoz vozila i stvari sa nosivošću do 3,5 tona	6
- kombinovano vozilo koje služi za prevoz lica i stvari preko 3,5 tona	8
- motocikl do 125 cm ³ - 1100 cm ³	1
- specijalno putničko vozilo za kampovanje (autobusi, kombibusi, i dr. vozila)	5

Za sva vozila iz ove tabele koja služe za obavljanje djelatnosti odnosno koja se upotrebljavaju u komercijalne svrhe koeficijent utvrđen u tabeli X se uvećava za 5.

Plaćanje naknade iz prethodnog stava oslobađaju se motorna vozila koja za pogon mogu koristiti isključivo električnu energiju ili isključivo plin bez mogućnosti korištenja drugog goriva.

Za motorna vozila koja koriste isključivo bezolovni benzin i imaju uređaj za katalitičko prečišćavanje ispušnih gasova, iznos naknade se obračunava u iznosu od 50 % redovne vrijednosti.

Član 40.

(Rješenje o visini naknade)

Rješenje o visini naknade za zagađivanje vazduha izdaje organ nadležan za poslove zaštite životne sredine.

Industrijski objekti, postrojenja, pogoni i industrijska i privatna ložišta, odnosno obveznici plaćanja naknade, plaćaju naknadu u

mjesečnim ratama za svaki tekući mjesec od petnaestog u tekućem mjesecu.
Vlasnici motornih vozila, obveznici plaćanja naknade, plaćaju iznos naknade prilikom registracije vozila.

Član 41.

(Utvrđivanje količine emitovanih štetnih materija)

Količina emitovanih štetnih materija utvrđuje se mjerenjem ili proračunom, i to:

- Mjerenjem emisije pri maksimalnom (projektovanom) kapacitetu ili
- Mjerenjem emisije pri drugom kapacitetu te interpolacijom na instalirani, projektovani kapacitet, ili
- Proračunom na osnovu ukupnog sadržaja sumpora u gorivu i izračunavanjem emisije za projektovani kapacitet, ili
- Iz materijalne bilanse za štetnu materiju u određenom postrojenju ili procesu.

Na osnovu izmijenjenih ili izračunatih podataka izvrši se proračun emisije na jediničnu kontrolu upotrebljivog prosječnog goriva ili jediničnu kontrolu proizvoda, pa prema planiranom utrošku goriva ili količini proizvoda na narednu godinu, izračuna se ukupna godišnja količina emisija pojedinačne štetne materije.

IX – OSTALE ODREDBE

Član 42.

(Zabrana spaljivanja smeća i drugog otpada)

U ložištima za centralno grijanje i pećima, kao i na otvorenom ne smije se spaljivati smeće i drugi otpad.

Član 43.

(Vanredna mjerenja emisije)

Inspektor za zaštitu okoline može naložiti da se po potrebi obave vanredna mjerenja emisije štetnih materija.
Svaku neispravnost u radu uređaja za zaštitu čistoće vazduha ili svaki drugi vid zagađivanja vazduha koji građani uoče treba da prijave organima inspekcije.
Mjerenje i utvrđivanje stanja o zagađenosti vazduha izvršit će ovlaštena institucija iz BiH.

X – NADZOR

Član 44.

(Nadležnost)

Nadzor nad provođenjem ovog Pravilnika vrši inspektor za zaštitu okoline Vlade Brčko Distrikta BiH.
Po potrebi radi utvrđivanja stanja i obavljanja kontrole, na prijedlog inspektora iz prethodnog stava mogu se angažovati stručnjaci i institucije iz oblasti zaštite vazduha.

Član 45.

(Kaznene odredbe)

Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 KM do 10.000 KM kaznit će se za prekršaj pravno odnosno fizičko lice:

- ako ne ugradi prečistače ili na drugi način ne zadovolji uslove zaštite vazduha (član 24.);
- ako ne izvrši mjerenje u određenim rokovima (član 31. stav 1.);
- ako nema uređaj za kontinuiranu, automatsku kontrolu emisije (član 31. stav 2.);
- ako ne plaća naknadu u rokovima utvrđenim članom (član 40.);
- ako postupaju suprotno odredbi člana 42.

XI - VAŽENJE PRAVILNIKA

Član 46.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik počinje se primjenjivati osmog dana od dana objavljivanja u «Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH».

B r o j : 01-014-005750/06
Brčko, 09.05.2006.godine

GRADONAČELNIK
Mirsad Đapo, dipl. pravnik, s.r.

796

Gradonačelnik, na osnovu člana 23. stav 1. Zakona o izvršnoj vlasti Brčko Distrikta BiH («Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH», broj : 2/00, 5/01, 9/01, 12/01, 16/01, 17/02, 8/03, 14/03 , 31/04 i 40/05), člana 35. i člana 47. Zakona o zaštiti vazduha («Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH», broj : 25/04), na prijedlog Odjeljenja

za javne poslove, broj: 03-052-000369/06 od 01.02.2006. godine, na 20. Redovnoj sjednici Vlade Brčko Distrikta BiH održanoj 08.05.2006. godine d o n o s i

PRAVILNIK

O EMISIJU ISPARLJIVIH ORGANSKIH JEDINJENJA

I OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet)

Ovim pravilnikom uređuju se mjere i postupci za sprječavanje ili smanjivanje direktnih ili indirektnih posljedica emisija isparljivih organskih jedinjenja na okoliš, posebno emisija u vazduh, te potencijalni rizik po ljudsko zdravlje.

Član 2.

(Definicije pojmova)

U smislu ovog pravilnika slijedeći izrazi imaju značenja:

1) "*mali pogon*" - znači pogon koji potpada pod grupu tačaka sa manjim pragovima 1, 3, 4, 5, 8, 10, 13, 16, i 17 Priloga II A ovog pravilnika ili za ostale djelatnosti iz Priloga II A ovog pravilnika koje imaju potrošnju rastvarača manju od 10 tona godišnje;

2) "*znatna promjena*"

- za mali pogon znači promjenu nominalnog kapaciteta koja prouzrokuje porast emisija isparljivih organskih jedinjenja za više od 25%. Bilo koja promjena koja može imati značajan negativan uticaj na ljudsko zdravlje ili okoliš također predstavlja znatnu promjenu,
- za sve ostale pogone znači promjenu nominalnog kapaciteta koja prouzrokuje porast emisija isparljivih organskih jedinjenja za više od 10%. Bilo koja promjena koja bi mogla da ima značajan negativan uticaj na ljudsko zdravlje ili okolicu predstavlja znatnu promjenu;

3) "*rasipajuća emisija*" – znači bilo koju emisiju isparljivih organskih jedinjenja u vazduh, tlo ili vodu kao i rastvarače koji su sadržani u drugim proizvodima ukoliko drugačije nije naznačeno Prilogom II A i koje se ispuštaju u okoliš putem prozora, vrata, odvoda i sličnih otvora;

4) "*otpadni gasovi*" – znači konačno gasovito ispuštanje koje sadrži isparljiva organska jedinjenja ili druge zagađujuće materije iz dimnjaka ili opreme za smanjenje zagađivanja u vazduh. Nivo volumnog protoka se izražava u m³/h u standardnim uslovima;

5) "*ukupne emisije*" – znači zbir rasipajućih emisija i emisija u ispušnim gasovima

"*supstance*" – znači bilo koji hemijski element i njegova jedinjenja u vidu u kom se pojavljuju u prirodnom stanju ili u kom se proizvode u industriji bilo u tečnom, čvrstom ili gasovitom obliku;

6) "*preparat*" – znači mješavine ili rastvori koje se sastoje od dvije ili više supstanci

7) "*organsko jedinjenje*" – znači bilo koje jedinjenje koje sadrži najmanje element ugljika i jedan ili više vodonika, halogena, kiseonika, sumpora, fosfora, silicija ili azota, uz izuzetak oksida ugljika i anorganskih karbonata i bikarbonata;

8) "*isparljivo organsko jedinjenje*" (VOC) – znači bilo koje organsko jedinjenje koje na 293,15 K ima pritisak pare od 0,01 kPa ili više ili koje ima određenu isparljivost pod određenim uslovima upotrebe. U smislu ovog pravilnika, frakcija kreozota koja prelazi ovu vrijednost pritiska pare na 293,15 K smatra se isparljivim organskim jedinjenjem;

9) "*organski rastvarač*" – znači bilo koje isparljivo organsko jedinjenje koje se samo ili u kombinaciji sa ostalim agensima, i koje ne podliježe hemijskoj promjeni, koristi za rastvaranje sirovina, proizvoda ili otpadnih materijala ili kao razbistrivač za rastvaranje zagađljive primjese, kao rastvarač, disperzivna sredina, ispravljač viskoziteta, ispravljač površinskog napona, plastifikator ili kao zaštitno sredstvo;

"halogenizirani organski rastvarač" – znači organski rastvarač koji sadrži najmanje jedan atom broma, hlora, fluora ili joda po molekuli;

10) "*presvlak/premaz/zaštitna boja*" – znači bilo koji preparat uključujući sve organske rastvarače ili preparate koji sadrže organske rastvarače, koji su neophodni za njihovu adekvatnu primjenu i koji se primjenjuju na neku površinu i imaju dekorativnu, zaštitnu ili neku drugu funkciju;

11) "*adheziv*" – znači bilo koji preparat uključujući sve organske rastvarače neophodne za njegovu adekvatnu primjenu koji se koriste za spajanje pojedinačnih dijelova proizvoda;

12) "*mastilo*" – znači preparat uključujući sve organske rastvarače ili preparate koji sadrže organske rastvarače neophodne za